

Einige Bemærkninger über das Klima der historischen Zeit nebst einem Verzeichnis mittelalterlicher Witterungserscheinungen von Arnold Norlind. Særtr. af Lunds Universitets Årskrift N. F. Afd. 1, Bd. 10, Nr. 1, 53 S.

Det er et meget aktuelt Spørgsmaal i den moderne Geografi, Forf. i ovennævnte Værk giver Bidrag til Løsningen af. Efterhaanden som man i nyere Tider i Geografien gaar over fra den rent beskrivende Metode til en Forbindelse af den beskrivende og forklarende, dukker Spørgsmaalet om Klimaforandringer op mange Steder paa Jorden. Det er naturligt, at man f. Eks. i subtropiske Egne, hvor ofte findes Rester af en betydelig Kultur paa Strækninger, der nu ligger ganske øde og ukultiverede, spørger, hvorfor dette er Tilfældet og tillige ogsaa ret naturligt, at man ved første overfladiske Skøn fra geografisk Side gav Svaret: »Klimaforandring fra et fugtigere til et mere tørt«. Et ret betydeligt Antal Afhandlinger har i dette vigtige Spørgsmaal set Dagens Lys, og man rykker efterhaanden det endelige Svar nærmere for den historiske Tids Vedkommende. Klimatologien, der i sit Væsen er mest beskrivende og støtter sig paa meteorologiske Observationer, har her sine Vanskeligheder, idet de regelmæssige met. Obs. kun gaar faa Aar tilbage i Tiden. Gaar vi længere tilbage, maa Klimatologien hente Stof fra mere eller mindre tilfældige Notiiser i Historien, og skønt der ikke kan arbejdes med disse paa samme overbevisende Maade som med de met. Obs., viser det sig dog, at saadanne systematisk indsamlede historiske Optegnelser om Klimaet alligevel klarer Begreberne i det hele og store. Naar Talen er om Klimaforandring hist eller her i historisk Tid, er det en god Vej at gaa først at samle Materiale fra Historien som Forfatteren her har gjort. Ud fra dette, som strækker sig over Tidsrummet fra 1121—1310 og kun angaar Mellemeuropa og nærmeste Omgivelser, kommer Forf. til den Slutning, at om en klimatisk Katastrofetid kan der ikke være Tale i nævnte Tidsrum. Klimaet viser i de almindelige Vejrforhold de samme ensartede Forhold som nu. Mulig kunde det af Materialet skinne svagt igennem, at Vinterkulden har været en Ubetydelighed strængere end nu. De talrige Beretninger om Flodernes og undertiden ogsaa om Indhavernes Tilfrysning kunde tyde derpaa, men om en Klimakrisis kan der ikke være Tale, kun om ringe Svingninger i

Klimaet. Arbejder som det her anførte er særdeles fortjenstfulde, og man maa haabe, de bliver fortsatte i større Stil overalt, hvor det paa Jorden er muligt at hente Stof til Belysning af Klimaet i ældre Tider, hvorved adskillige geografiske Spørgsmaal vilde komme deres Løsning væsenlig nærmere.

Ole Olufsen

Populært vetenskapliga föreläsningar vid Göteborgs Högskola. Ny följd — XII. **Otto Norden-skjöld: Kolonisationen och Naturfolken.** Drag ur Nutidens Kolonialpolitik och Kolonialstyrelse. Stockholm. Albert Bonniers Förlag 1914.

Øjeblikket for Bogens Udgivelse er blevet Forfatteren gunstig, idet den evropæiske Krig, der nu raser, jo nok mere drejer sig om hvilken Stormagt, der i Fremtiden skal sætte Stempet paa Samfundsordenen udenfor Evropa end just om direkte Erobringer indenfor selve Evropa. Krigens afsluttende Resultat vil derfor ikke mindst berøre de Natur- og Halvkulturfolk, som de evropæiske Stater i Tidens Løb dels med List og dels ved Vold har underlagt sig. Forfatteren gør i Forordet med Rette opmærksom paa, at Evropa overfor disse mange Hundrede Millioner, som det har tiltaget sig Formynderskabet over, har paataget sig et stort Ansvar, og det maa for Evropæerne gælde om, at Kolonisationen i hvert Fald fører til Menneskehedens Gavn.

For at belyse dette Spørgsmaal giver Forfatteren en Oversigt over, hvorledes særlig de tre Stormagter, England, Tyskland og Frankrig dels ved deres Lovgivning dels i det virkelige Liv stiller sig over for Koloniernes Urindbyggere. Endvidere omtales indgaaende Danmarks Behandling af Grønlænderne, Hollændernes Styrelse i Ostindien, ligesom Spaniernes og Portugiserne Kolonisationsmetoder tillige berøres. Anmelderen, der personlig har haft Lejlighed til i Praksis at gøre sig bekendt med flere af de omtalte Forhold i Kolonierne, har det Indtryk, at de Slutninger, Forfatteren kommer til i sit Værk, eller rettere de Slutninger, Læseren selv maa komme til ved Gennemgangen af det, i alt væsentligt er rigtige. Paa en rolig, saglig og lidenskabsløs Maade deler han Sol og Vind lige mellem Parterne. Det er et meget taknemligt Emne

at behandle, men det er tillige meget vanskeligt at paavise direkte eller komme til absolut bestemte Slutninger om, hvilken Kolonisationsmetode, der i Længden menneskeligt set vil blive til største Gavn for de underlagte Racer.

For at Læseren kan faa et Begreb om Evropæernes Indtrængen til Dato har bragt Naturfolkene Goder, der overvejer de Onder, Evropæerne har paaført dem i Tidens Løb, giver Forfatteren Eksempler paa, hvorledes de undertvungne oprindelig levede, og hvorledes det nu staar til med dem. De Naturfolk og Halvnaturfolk, hvis Debet- og Kredit-side, Forfatteren saaledes væsenlig opgør, er Eskimoernes i Grønland, Negernes i Afrika og Amerika, Javanernes i Ostindien samt Sydhavsbefolkningens. Han kommer her ind paa mange interessante Spørgsmaal om Jordbrugskolonier, Plantagekolonier og Handelskolonier, om Arbejderspørgsmaalet, hvilket sidste, eftersom Tiden gaar, sikkert vil blive mere brændende, end det er i Øjeblikket i Kolonierne, om det direkte Slaveri, der trods dets Ophævelse endnu flourer enkelte Steder og om det indirekte Slaveri, der trives utallige Steder. Han giver en god og kort Oversigt over Kolonisationens Historie og dens mange mørke Sider, der delvis nok skyldes samvittighedsløse Evropæere, men tillige for ældre Tidens Vedkommende maa søges i Datidens Syn paa de saakaldte uciviliserede Folk, der betragtedes ofte som staaende Dyrene nærmere end Menneskene. Mørke Blade opviser Amerikanernes Udryddelse af Indianerne, den spanske Kolonihistorie og den belgiske i Kongo i vore Dage. Forfatteren giver Danmark som Kolonisor i Grønland en meget smigrende Omtale. Ihvorvel han antager, at Grønland vel ikke i Længden kan være et lukket Land, mener han dog, at denne Forholdsregel har været til Gavn for Eskimoerne og sikret dem en langsom og rolig Udvikling, og han omtaler den danske Kolonisation som den velvilligste og hensynsfuldste, Jorden kender.

Uden at komme ind paa Missionernes religiøse Værdi og Resultater paaviser Forfatteren, at Missionærerne er en Støtte for de Indfødte mod Tryk fra Forretningsverdenens og Regeringens Embedsmænds Side, og han viser tillige, at Missionærerne herved ofte kommer i Opposition til de herskende, der i flere Tilfælde nok ønsker sig befriede for Missionærernes Nærværelse. Med Rette fremdrager For-

fatteren, at Kolonisationen skal udføres saaledes, at Urindbyggerne faar Fordel af den baade i økonomisk og moralsk Henseende samtidig med, at de bevarer en vis Frihed til at udvikle sig, som det passer for de forskellige Racer, og saaledes at Racerne samtidig bevares og højnes menneskelig set.

I det sidste Afsnit om Kolonisationens Betydning og Fremtid opstiller Forfatteren følgende Oversigter over de forskellige Maader, paa hvilke de Hvide i Nutiden søger at udnytte de Indfødtes Arbejdskraft: a) hvor de Indfødte beholder deres egen Kultur samtidig med en ikke ubetydelig Frihed, saaledes at Folkeracen erholder en betrygget og selvstændig Stilling blandt Jordens Folk. Som Eksempler herpaa nævnes Java og britisk Indien, b) hvor de Indfødte beholder deres gamle Kultur, lever deres Fædres Liv, men gennem de Hvides Indflydelse bevares for dette Livs tidligere Skyggesider og føres frem til højere Dannelse og økonomisk Velvære. Som Eksempler herpaa nævnes Grønlands Eskimoer og visse engelske Kolonier i Afrika, c) den eksperimenterende Kolonisationstype, hvortil henregnes Omraader, hvor de Hvide og de Indfødte endnu kæmper mod hinanden, og hvor Kolonister, Missioner og Regering strides om Styrelsen, hvis højeste Maal i Reglen er det økonomiske. Til denne Gruppe hører flere af de tyske Kolonier i Afrika og Melanesien, men Melanesierne er nu ogsaa vanskelige Folk at arbejde med, samt Hollændernes Kolonisation udenfor Java, d) Udsagningskolonierne, hvor Hensynet til de Hvides Erhvervelse af Rigdom uden Hensyn til Folkets eller Landets Fremtid er Formaalet. Belgisk Kongo anfører Forfatteren som typisk Eksempel; men Forholdene er jo nu forandrede til det bedre, e) Udrydningskolonierne, hvor de Hvide om ikke aabenlyst udtalt, saa dog i hele deres Styremaade lægger an paa at befri deres Koloni for den indfødte Befolkning. Til denne Kategori henregner Forfatteren Tasmanien, Australien og Nordamerika, Ildlandet, Dele af Vestindien, Polynesien og Mikronesien samt til en vis Grad Buskmænds- og Hottentot-Egnene i Afrika.

Det kan meget anbefales at læse Professor Nordenskjølds besindigt skrevne og meget oplysende Værk, der er en Udvidelse af Forelæsninger, holdte i Göteborgs Högskola.

Ole Olufsen.